

Sihir, cifr, vefk, tılsımâtı içeren havas ilimlerine dair eserlerde kısaltma remizleri (simge / şifre) yaygın biçimde kullanılmıştır. Bu konuda en tanınmış eserlerden biri olan *Şemsü'l-ma'ârif*'in müellifi Ahmed b. Ali el-Bûnî sayı ve harflerin birer şifre olduğunu, bunların insan ve âlem üzerinde geometrik girift şekiller oluşturarak çeşitli ruhanî tesirler icra ettiğini anlatır. Harflerden müteşekkil Allah'ın isimleri de birer şifredir. Meselâ “el-mü'min” ismini günde 1132 defa tekrarlayan kimseyi Allah koleradan ve öldürülmekten muhafaza eder (*Şemsü'l-ma'ârif*, s. 161).

Tasavvufî remizler yazılı ve sözlü metinlerden ibaret değildir. Tasavvufta âlemdeki canlı-donuk bütün unsurlar Allah'ın arz ve semâvâtta sembolleri şeklinde kabul edilir. Meselâ Hacerülesved başta olmak üzere taşların önemi terimin remzî kullanımlarında kendini gösterir. Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî âşığı mâşukun sözlerini yankılayan mermer bir taşa benzer. Daha önemlisi, Muhyiddin İbnü'l-Arabî'nin, peygamberin âdeti ilâhî mesajın kazındığı “hacer-i beht” (saf taş) olduğu fikridir. Anâsır-ı erbaanın (toprak, su, ateş, hava) tasavvufî düşüncede sembolik anlamları vardır. Meselâ toprak dişil gücün sembolüdür ve arındırıcı özelliğe sahiptir. Mevlânâ'nın, “Yeryüzü kadın, gökyüzü erkek gibidir” sözü buna işaret eder. Nur süffî müelliflerin sıkça başvurduğu remizdir. Saf nur Allah'tır ve ilâhî isimler saf nurdan ortaya çıkan sembolik renkler (yedi asil renk) şeklinde değerlendirilir (Schimmel, s. 19-56). Mavi renk kelime-i tevhidin nuruna, kırmızı (celâliye) “Allah” ism-i celâlinin nuruna, beyaz ism-i câmi' olan “hû” zamirinin nuruna, sarı “hak” isminin nuruna, ye-

şil “hay” isminin nuruna, siyah “kayyûm” isminin nuruna, renksizlik “kahhâr” isminin nuruna işaret eder. Tarikatların âdâb ve erkânında yoğun biçimde remizler kullanılmıştır. Yahyâ Âgâh'ın *Mecmûatü'z-zarâif sandûkatü'l-ma'ârif* adlı eseri tarikat kıyafetlerindeki ve süffî davranışlarındaki remzî mânaları derlemesi açısından önemlidir. Meselâ tarikat âlâmetlerinden asâ ilâhî hikmeti, tac ruhânî iktidarı, kemer Allah'a bağlılığı, hırka mâsivâyı terketmeyi ve keşkül mânevî fakirliği simgeler.

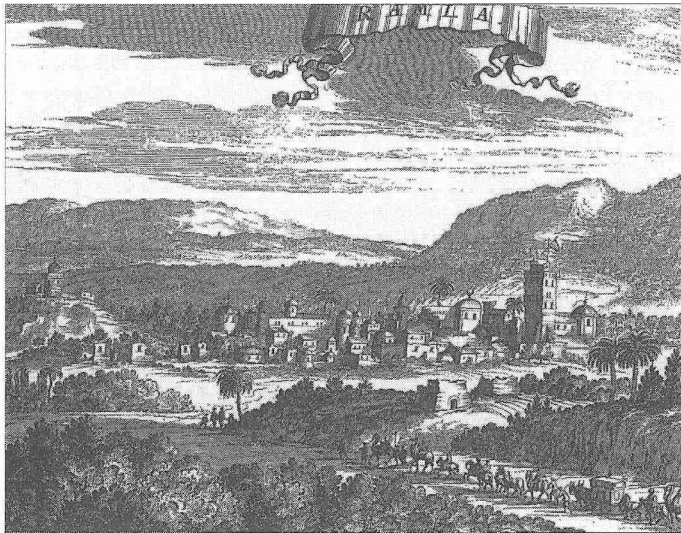
BİBLİYOGRAFYA :

Serrâc, *el-Lüma': İslâm Tasavvufu* (trc. H. Kâmil Yılmaz), İstanbul 1996, s. 330-331; Kuşeyrî, *Risâle* (Uludağ), s. 179; Hücvîrî, *Keşfü'l-mahcûb* (Uludağ), s. 517; Gazzâlî, *Mişkâtü'l-envâr* (nşr. Ebû'l-Alâ el-Affî), Kahire 1383/1964, s. 40; Bakî, *Meşrebü'l-ervâh* (nşr. Nazif M. Hoca), İstanbul 1974, s. 163-165; Ahmed b. Ali el-Bûnî, *Şemsü'l-ma'ârif* (trc. Selahattin Alpay), İstanbul 1988, s. 161; İbnü'l-Arabî, *el-Fütûhât*, Beyrut, ts., II, 504; İzzeddin İbn Gânim, *Hallü'r-rumûz ve mefâtihu'l-künûz*, Kahire 1961, s. 5-20; İsmâil Rusûhî Ankaravî, *Makâsîdü'l-aliyye fi şerhi't-Tâiyye*, Süleymaniye Ktp., Hamidiye, nr. 654, vr. 15^{a-b}; Yahyâ Âgâh b. Sâlih el-İstanbulî, *Mecmûatü'z-Zarâif Sandûkatü'l-Ma'ârif: Tarikat Kıyafetlerinde Sembolizm* (haz. M. Serhan Tayşî – Ülker Aytekin), İstanbul 2002; Nasr Hâmid Ebû Zeyd, *Felsefetü't-te'vil: Dirâse fi te'vili'l-Kur'ân 'inde Muhyiddin İbn 'Arabî*, Beyrut 1996, s. 266-275; A. Schimmel, *Tann'nun Yeryüzündeki İşâretleri* (trc. Ekrem Demirli), İstanbul 2004, s. 19-56; R. Bahar Akpınar, “Süffî Kültüründe Sembollerin Yeri ve Önemi Hakkında Bir Deneme”, *Türkbilgî*, sy. 7, Ankara 2004, s. 13; A. Kynsh, “Ramz”, *Eİ²* (İng.), VIII, 426; Süleyman Uludağ, “Ahmed el-Bûnî”, *DİA*, VI, 416.

SEMİH CEYHAN

REMİ

(bk. REMİL).

XVII. yüzyılın ikinci yarısında Remle'yi gösteren bir gravür

REMİLE

(الرملة)

İsraîl sınırları içinde bulunan tarihî bir Filistin şehri.

Kaynakların çoğunun verdiği bilgiye göre I. Velid zamanında (705-715), Cünci-filistin valisi olan kardeşi Süleyman b. Abdülmelik tarafından Yafa Limanı'nı Kudüs'e bağlayan yolun içinden geçtiği Şefelah ovasında ve Kudüs'e yaklaşık 45 km. uzaklıkta kurulmuştur. Şehrin coğrafi mevkiinin seçilmesinde buranın denizle dağ arasında bulunmasının yanı sıra Filistin bölgesinin tam ortasında yer almasının da rolü vardır; nitelikim kurulduğu tarihten itibaren Filistin'in idare merkezi olmuştur. Yeni merkezin Remle (kumlu yer) adıyla anılmasının sebebi arazinin kumlu yapısıdır. Süleyman b. Abdülmelik halife olunca kanalla 12 km. uzaklıktaki Ebûfutrus nehrinden su getirtmek, ayrıca bölgede çok sayıda kuyu açtırmak suretiyle şehrin çevresinde ziraatı geliştirmiştir. Remle kısa sürede önemli bir eyalet merkezi haline gelmiş, bu arada bazı isyanlara ve son halife II. Mervân'ın Abbâsî ordusunun karşısında yenildiği son savaşlardan birine (132/750) sahne olmuştur.

Abbâsîler'in ilk dönemlerinde Filistin ve Suriye eyaletinin merkezi olarak önemini koruyan ve Emevî taraftarı isyanlarla hilâfeti meşgul eden Remle 877'de Tolunoğulları'nın, 935'te İhşîdîler'in ve 969'da Fâtımîler'in eline geçti. İstahîrî, IV. (X.) yüzyılda Remle'nin Filistin'in en büyük şehri olduğunu ve Kudüs'ün ikinci sırada yer aldığını belirtir (*Mesâlik*, s. 56). Makdisî ise burayı anlatırken manzarasının güzelliğinden, çevresindeki nefis meyve bahçelerinden, şirin mezraa ve köylerinden, İslâm diyarında camisinden daha güzelinin, mahallelerinden daha düzenlisinin, topraklarından daha bereketlisinin ve meyvelerinden daha lezzetlisinin bulunmadığından bahsetmekte, fakat bu övgülerin yanında yazın kum fırtınaları, kışın çamur deryaları içinde kaldığını söylemektedir (*Ah'senü't-tekâsim*, s. 164). IV. (X.) yüzyılda Remle'nin bir kalesi ve önlenden köy pazarlarının kurulduğu on iki kapılı bir suru vardı; evleri taştan ve tuğladan yapılmıştı.

Remle XI. yüzyılda önceleri Fâtımîler'le Karmatîler, Fâtımîler'in şehrin idaresiyle görevlendirdikleri Cerrâhîler, daha sonra Fâtımîler'le Selçuklular arasında birkaç defa el değiştirmesinin ardından 1099'da Haçlılar tarafından zapt edildi ve ortasına

büyük bir kilise yapılarak başpiskoposluk haline getirildi. 438 (1047) yılında Remle'yi ziyaret eden Nâsır-ı Hüsrev burayı taştan yapılmış yüksek ve demir kapılı surlarla çevrili büyük bir şehir olarak tanıtır (*Sefernâme*, s. 29). Şerif el-İdrîsî, VI. (XII.) yüzyılda Remle'nin güzelliğinden, çarşı ve pazarlarında ticarî hayatın canlılığından söz eder (*Nüzhëtü'l-müşâk*, I, 356). 1165-1173 yılları arasında bölgeyi gezen yahudi seyahatçisi Tudelalı (Tutîle) Benjamin gezi notlarında Remle'nin eskiden büyük bir şehir olduğunu, taşların üzerindeki yazılardan hareketle şehrin surlarının yahudiler tarafından yapıldığını ve şehirde o günlerde 300 kadar yahudinin yaşadığını söyler (*Ortaçağ'da İki Yahudi Seyyahın Avrupa, Asya ve Afrika Gözlemleri*, s. 54).

XI. yüzyılda gördüğü savaşlar dışında iki büyük deprem geçiren (1033, 1068) Remle zaman zaman harabeye dönmüş, 1187'de Selâhaddîn-i Eyyûbî tarafından Haçlılar'dan geri alındıktan dört yıl sonra da yeniden onların eline geçmesinden endişe duyularak tahrip ettirilmiştir. O tarihten sonra önemini kaybeden ve yapılan anlaşmalar sırasında Haçlılar'da kalan şehir Şevval 664'te (Temmuz 1266) Memlük Sultanı I. Baybars tarafından tekrar fethe edilip harap durumuna rağmen yine Filistin'in idare merkezi haline getirildi. Böylece yeniden eski önemine kavuşmuş oldu ve kısa sürede Süleyman b. Abdülmelik'in sarayı gibi eski binalar onarıldı, bir kısmı bugün de ayakta duran birçok bina yapılarak tekrar imar edildi. Yâkût el-Hamevî VII. (XIII.) yüzyıl başlarında, Filistin'in en büyük şehirlerinden Remle'nin yıllarca müslümanların ordugâhı olduğunu, ancak şu anda harap vaziyette bulunduğunu kaydeder (*Mu'cemü'l-büldân*, III, 80). Ebû'l-Fidâ ise bir asır sonra Remle'nin hâlâ Filistin'in en büyük şehri olduğunu ve Kudüs'ün ikinci sırada yer aldığını söyler (*Takvîmü'l-büldân*, s. 227). 756'da (1355) Remle'yi ziyaret eden İbn Battûta şehirden ben-

zer ifadelerle bahseder (*er-Rihle*, s. 60). IX. (XV.) yüzyılda Halîl b. Şâhin camileri, medreseleri ve ziyaret yerleriyle güzel bir şehir olduğunu ve Hz. Yûsuf'un iki kardeşiyle Selmân-ı Fârisî dahil kırk sahâbînin burada medfun bulunduğunu söyler (*Zübdetü Keşfi'l-memâlik*, s. 42). Aynı zamanda Fransız Dükü Philippe le Bonn da burada daha sonra Fransa Kralı XIV. Louis'nin yenilettiği bir manastır yaptırdı (1420). Yavuz Sultan Selim'in Filistin'i almasından (1516) sonra Osmanlı hâkimiyetine giren Remle dört asır boyunca Osmanlı idaresinde kaldı. 1799 yılında Napolyon Suriye bölgesine saldırdığında Remle'yi karargâh olarak kullandı. 1917'de Filistin'i işgal eden İngilizler'in eline geçen Remle bir süre İngiliz manda yönetiminde kaldı (1920-1948). 11 Temmuz 1948'de İsrail ordusu tarafından işgal ve ilhak edildi. 2004 yılında 63.462 olan nüfusun büyük bir bölümünü müslüman Araplar teşkil etmekteydi. Remli nisbesiyle anılan âlimlerin başında dört büyük fıkıhçı Ahmed b. Hüseyin, Şehâbeddin, Şemseddin ve Hayreddin b. Ahmed gelir.

BİBLİYOGRAFYA :

Belâzürî, *Fütûh* (Müneccid), I, 170; İbnü'l-Fakîh, *Muhtaşaru Kitâbi'l-Büldân* (nşr. M. J. de Goeje), Leiden 1967, s. 102; Ya'kûbî, *Târîh*, II, 293; Taberî, *Târîh* (Ebû'l-Fazl), bk. İndeks; İstahrî, *Me-sâlik* (de Goeje), s. 55-56, 65-66; Makdisî, *Ahşenü'l-tekâsim*, s. 164; Nâsır-ı Hüsrev, *Sefernâme* (trc. Abdülvehhab Tarzi), İstanbul 1994, s. 29-30; İbnü'l-Kalânîsî, *Târîhu Dimaşk* (Zekkâr), bk. İndeks; Şerif el-İdrîsî, *Nüzhëtü'l-müşâk*, Beyrut 1409/1989, I, 356, ayrıca bk. İndeks; İbnü'l-Cevzî, *el-Muntazam*, VII, 164-165, 252; Tudelalı Benjamin – Ratisbon'lu Petachia, *Ortaçağ'da İki Yahudi Seyyahın Avrupa, Asya ve Afrika Gözlemleri* (trc. Nuh Arslantay), İstanbul 2001, s. 54; İbnü'l-Esir, *el-Kâmil*, bk. İndeks; Yâkût, *Mu'cemü'l-büldân* (Cüdfî), III, 79-80; Ebû'l-Fidâ, *Takvîmü'l-büldân* (nşr. J. T. Reinaud – M. G. de Slane), Paris 1840 → (ed. Fuat Sezgin), Frankfurt 1992, s. 227; İbn Battûta, *er-Rihle*, Beyrut, ts., (Dâru Sâdır), s. 60; Halîl b. Şâhin, *Zübdetü Keşfi'l-memâlik* (nşr. P. Ravaisse), Paris 1894 → Frankfurt 1993, s. 42, 46; Himyerî, *er-Rauzü'l-mî'fâr*, Beyrut 1975, s. 268; K. A. C. Creswell, *A Short Account of Early Muslim Architecture*, Middlesex 1958, s. 103, 104, 108, 228-230, 232, 268, 271; Sâdik Ahmed Dâvûd Cevde, *Medînetü'r-Remle münzû neş'eti-hâ hattâ 'âm 492/1099*, Beyrut 1986; M. Rosen-Ayalon, "The First Century of Ramla", *Arabica*, XLIII/1, Leiden 1996, s. 250-263; Riyâd Mustafa Ahmed Şâhin – İbrâhim Muhammed Abdüllatif Abdullah, "Melekiyyetü'l-arâzî ve'd-çarâ'ib fi medîneti'r-Remle (1281-1333/1864-1914) min hî-lâli sicillâti'l-me'hâkimi's-şer'fiyye", *el-Mecelletü'l-târîhiyyetü'l-Mısriyye*, XLIII, Kahire 1425/2005, s. 515-567; Michael Avi-Yonah, "Ramleh", *EJd.*, XIII, 1540; Shlomo Hasson, "Ramleh (Newtown)", *a.e.*, XIII, 1540-1541; E. Honigmann, "al-Ramla", *EP*² (İng.), VIII, 423-424.

SÂMÎ ES-SAKKÂR

REMLE bint EBÛ SÜFYÂN

(bk. ÜMMÛ HABİBE bint EBÛ SÜFYÂN).

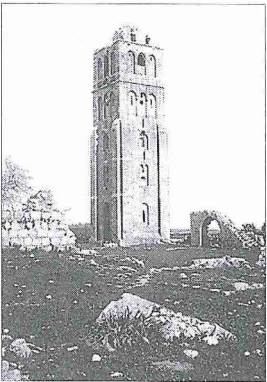
REMLÎ, Ahmed b. Hüseyin (أحمد بن حسين الرملي)

Ebû'l-Abbâs Şihâbüddîn Ahmed b. Hüseyin b. Hasen er-Remlî el-Makdisî (ö. 844/1441)

Şâfiî fakihî.

773 (1371-72) veya 775 yılında Filistin'in Remle şehrinde doğdu ve orada yetişti. Büyük dedelerinden Reslân'a (Arslan) nisbetle İbn Reslân olarak da anılır. Önceleri babasının manifatura dükkânında çalışırken daha sonra bu işi bırakıp medrese tahsiline başladı. Ahmed b. Halîl el-Alâî ve İbnü'z-Zerâtîfi diye tanınan Ömer b. Muhammed es-Sâlihî'den hadis, Şemseddin Muhammed b. İsmâil el-Kalkaşendî, Sirâceddin el-Bulkînî ve İbnü'l-Hâim'den fıkıh dersleri aldı; İbnü'l-Hâim'den hesap ve ferâiz öğrendi. Celâleddin el-Bulkînî, Şehâbeddin İbnü'n-Nâsîh, Muhammed el-Kırîmî, Ebû Hüreyre İbnü'z-Zehabî, Cemâleddin İbn Zahîre, İbnü'l-Küveyk hadis dinlediği hocalarından bazılarıdır. Remli fıkıhta derinleşti. Uzun süre Remle'de Hasekiye Medresesi'nde ders verdi. Daha sonra Kudüs'te inzivaya çekildi ve tasavvufa yöneldi. Muhammed el-Kırîmî, Şehâbeddin İbnü'n-Nâsîh ve Ebû Bekir el-Mevsilî'den hırka giydi. İlimi yanında ibadete ve hayır işlerine düşkünlüğüyle tanınan Remli, Remle ve Kudüs arasında gider gelir, hemen her yıl ribâtta, özellikle Tuz gölünün kenarında Yafa sınırında imar ettiği kalede kalırdı. Remle'de atalarının yaptırdığı bir mescidi yenileyip zâviye olarak kullandı ve burada ders okuttu, ayrıca büyük bir cami yaptırdı. Yafa'da da şehrin eski kesiminde onun adıyla anılan bir cami mevcuttur. Emîr Hüsâmeddin Hasan, Kudüs'te bir medrese inşa ettirip meşihatlığını kendisine vermek istediye de kabul etmedi. Yetiştirdiği öğrenciler arasında Kemâleddin İbn Ebû Şerîf, Ahmed b. Abdurrahman el-Âmirî er-Remli anılmaktadır. Makrîzî ve İbn Hacer el-Askalânî ile de mektuplaşmış, özellikle *Sünen-i Ebû Dâvûd*'un şerhinde İbn Hacer'den faydalanmıştır. Hayatının sonlarına doğru Kudüs'e yerleşen Remli 22 Şâban 844 (16 Ocak 1441) tarihinde burada vefat etti. 14 Şâban'da (8 Ocak) öldüğü de kaydedilir.

Eserleri. 1. *Şerhu Süneni Ebî Dâvûd*. Kaynaklarda on bir cilt olduğu belirtilen eser *Sünen-i Ebû Dâvûd*'un en hacimli

Remle'de
Kırkşehitler
Kulesi